

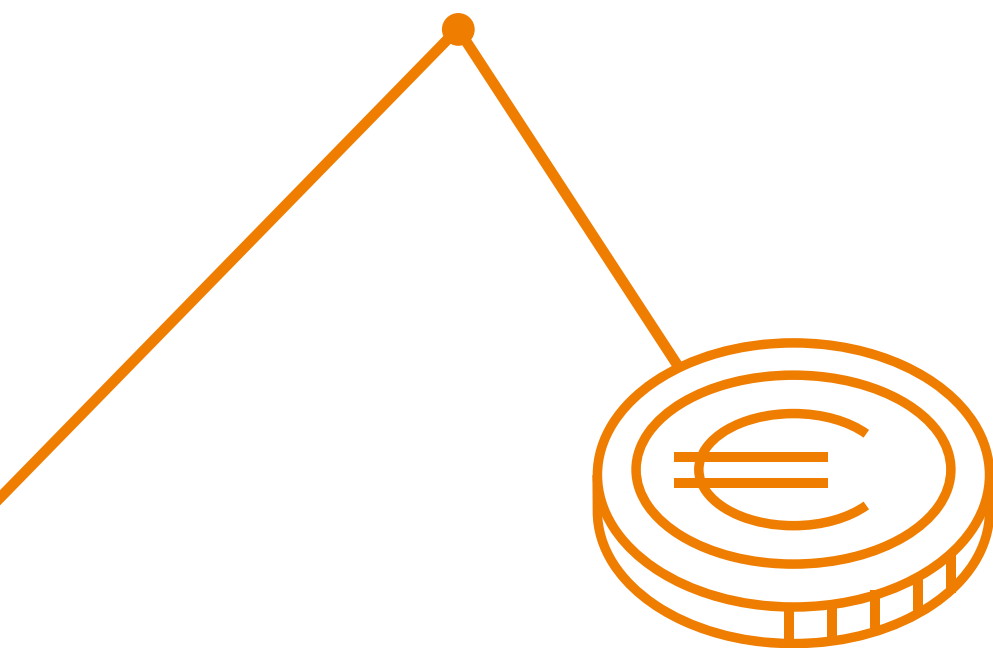

Nijmegen

Armoede Agenda Nijmegen 2020-2024

Uitgave juni 2020

Samenvatting

Op het moment dat we deze nota schrijven, bevinden we ons midden in de coronacrisis. Ondanks dat we nog niet precies weten wat de gevolgen van deze crisis gaan zijn, weten we al wel dat de maatschappij er door de noodzakelijke RIVM-maatregelen voorlopig nog anders uit zal zien. De gevolgen voor de economie zijn groot en we verwachten dat de komende tijd de armoede- en schuldenproblematiek zal toenemen. De noodzaak voor een goed vangnet aan inkomensondersteunende maatregelen om mensen te kunnen voorzien in hun levensonderhoud is belangrijker dan ooit.

Nibud constateert in 2019 in haar Minima- Effect- Rapportage dat Nijmegen een ruimhartig armoedebeleid kent. Met het huidige pakket aan inkomensondersteunende maatregelen moeten huishoudens voldoende inkomsten hebben voor de noodzakelijke uitgaven uit het door Nibud benoemde basispakket en restpakket aan uitgaven. Hieraan zijn wel een aantal voorwaarden verbonden zoals het optimaal gebruiken van alle toeslagen en regelingen die er landelijk en lokaal zijn, het niet hebben van schulden, het hebben van goed overzicht over de geldzaken en het hebben van een stabiel maandinkomen. Randvoorwaarden die lang niet voor alle huishoudens die in armoede leven opgaan.

Naast het lokale pakket aan inkomensondersteunende maatregelen zijn er diverse (vrijwilligers-) organisaties en instanties in de stad actief om armoede te bestrijden. We zijn trots op alles wat er in de stad al gebeurt en bouwen verder op wat er de afgelopen jaren al opgebouwd is. Dit betekent dat er geen grote koerswijziging in het beleid wordt doorgevoerd. Wel zien we dat het bestaande beleid op een aantal punten aangescherpt en verbeterd kan worden. Dit gaan we doen aan de hand van de volgende vier lijnen:

1. Optimaliseren bereik en organisatie minimaregelingen
2. Aanpak kinderarmoede
3. Gezondheid en armoede
4. Werkende armen

Met lijn 1 zetten we in op een betere communicatie over de huidige regelingen, het vereenvoudigen van de toegang tot de regelingen door het realiseren van één toegangspoort en de omslag naar meer klantcontact en maatwerk. Doel van deze lijn is om het bereik van de minimaregelingen te optimaliseren, daarmee een stabiel inkomen te creëren en inwoners nog beter te kunnen ondersteunen in wat zij nodig hebben om mee te kunnen blijven doen in de samenleving door meer klantcontact en maatwerk te leveren.

Met lijn 2 leggen we de focus op de aanpak van kinderarmoede. We vinden dat kinderen ongeacht de financiële situatie van hun ouders mee moeten kunnen blijven doen en niet de dupe mogen worden van de armoedesituatie waarin zij opgroeien. Om dit te bereiken gaan we in gesprek met het onderwijs om aandacht te vragen voor de armoedeproblematiek van kinderen op scholen en zijn we aangesloten bij de landelijke alliantie kinderarmoede waar we ons samen met een groot aantal andere partners hard maken voor de bestrijding van kinderarmoede. Ook zetten we binnen deze lijn in op een optimaal gebruik van de kindregelingen en het vereenvoudigen van de toegang tot deze regelingen. Omdat we de inspraak van kinderen en jongeren belangrijk vinden, hebben we een aantal adviezen van de Nijmeegse kinderraad verwerkt in deze lijn en vragen we de jongerenraad om mee te denken over de verdere uitwerking.

De gezondheidsverschillen tussen laag- en hoogopgeleiden zijn groot. Mensen met een laag inkomen leven gemiddeld 15 jaar in minder goed ervaren gezondheid en gaan gemiddeld 6 jaar eerder dood. Ook blijkt uit onderzoek dat armoede een sterke negatieve invloed op de gezondheid heeft. Stress is hiervoor een belangrijke factor. Aan de hand van lijn 3 zetten we in op het verkleinen van deze gezondheidsverschillen en het reduceren van stress. Dit doen we door:

- Onze medewerkers bewust te maken van de stress en schaamte die armoede met zich meebrengt en welke invloed dit kan hebben op het handelen van mensen.
- Door in te zetten op stoppen met roken onder doelgroep mensen met een laag sociaal economische status.
- Door samen te werken met huisartsen op gebied van signalering van armoede.
- Door meer onderzoek te doen naar succesvolle interventies die de vicieuze cirkel van armoede en sociale uitsluiting kunnen doorbreken.

Met de laatste lijn, lijn 4, richten we ons op de doelgroep werkende armen. Dit zijn mensen die ondanks een inkomen uit werk toch maar net uitkomen op een inkomen net op of net boven het sociaal minimum. Ongeveer 25% van deze groep is Zelfstandige Zonder Personeel. Doel van deze lijn is om ook het bereik van de minimaregelingen onder deze specifieke doelgroep te vergroten en daarmee de armoedeproblematiek onder werkende armen terug te dringen. Dit gaan we doen door de minimaregelingen breder onder de aandacht te brengen, bijvoorbeeld ook bij bedrijven waar veel mensen uit deze doelgroep werken. Samen met een consortium onder leiding van de Hogeschool van Amsterdam onderzoeken we welke vindplaatsen er nog meer zijn. Ook onderzoeken we binnen deze lijn hoe we de regelingen toegankelijker kunnen maken voor ondernemers.

Om goed te kunnen sturen op het beleid gaan we gebruik maken van de Plan- Do- Check- Act cyclus. We zijn gestart met het opzetten van het nieuwe armoedebeloid, gaan dit vervolgens uitvoeren, na 2 jaar evalueren en waar nodig na 4 jaar bijstellen. We stellen verder een duidelijk monitoringskader op waarbinnen we onze armoederegelingen per kwartaal gaan monitoren. Naast kosten gaan we hierbinnen tevens sturen op bereik. De uitkomsten hiervan worden opgenomen in de bredere voortgangsrapportage interventieplan.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave	5
1. Aanleiding	6
2. Huidig beleid	8
3. Armoede Agenda Nijmegen	11
3.1 Lijn 1 Optimaliseren bereik en organisatie minimaregelingen	12
3.2 Lijn 2 Aanpak kinderarmoede	16
3.3 Lijn 3 Gezondheid en armoede	19
3.4 Lijn 4 Werkende armen	22
4. Sturing en Evaluatie	24
5. Financiën	25
6. Verantwoording	27
Bijlage 1 Overzicht minimaregelingen gemeente Nijmegen	28
Bijlage 2 Overzicht netwerk in de stad die actief zijn op armoedebestrijding	33

Aanleiding

In Nijmegen moeten 17.700 huishoudens rondkomen van een laag inkomen tot 130% van het sociaal minimum¹. Een groot deel van deze huishoudens, ongeveer 14.400, leeft al langer dan 4 jaar in deze situatie. Ruim 4.400 Nijmeegse kinderen groeien op in armoede.

Op het moment dat we deze nota schrijven bevinden we ons midden in de coronacrisis. Wat precies de gevolgen van deze crisis gaan zijn kunnen we nog niet goed overzien. Wat we wel al weten is dat de maatschappij er door alle noodzakelijke RIVM-maatregelen voorlopig nog anders uit zal zien. De gevolgen voor de economie zijn groot. Op dit moment maken al ruim 3000 ondernemers gebruik van de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (peildatum mei 2020). Deze regeling voorziet in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het inkomen door de coronacrisis onder het sociaal minimum is gedaald. Het aantal mensen met een participatiewet-uitkering is van 6.581 in maart 2020 gestegen naar 6.846 mensen in mei 2020. We verwachten dat de komende tijd de armoede en schuldenproblematiek toe zal nemen. De noodzaak van een goed vangnet om te zorgen dat mensen kunnen blijven voorzien in hun levensonderhoud is nu duidelijker dan ooit.

In het coalitieakkoord 'Samen vooruit' hebben we de ambitie geformuleerd dat we een sociale stad blijven. Om deze ambitie te kunnen realiseren werken we vanuit verschillende programma's en beleidsterreinen samen. We richten ons op het vroegtijdig bereiken van huishoudens met financiële problemen om het oplopen van schulden te voorkomen. Ook werken we aan een inclusieve arbeidsmarkt waar plaats is voor iedereen: van laag tot hoog opgeleid en voor mensen met en zonder beperking. Niet voor iedereen is betaald werk echter haalbaar. Ook zien we dat de groep werkende armen toeneemt: mensen die wel inkomsten hebben uit betaald werk maar door een laag uurloon of doordat ze niet de mogelijkheid krijgen voldoende uren per week te werken (bijvoorbeeld door een 0-uren contract of een flexibel contract) nog steeds een laag inkomen hebben.

Uit verschillende studies blijkt dat financiële schaarste een grote impact op mensen heeft². Het hebben van geldzorgen kan bijvoorbeeld leiden tot korte termijn denken en het maken van meer ondoordachte, impulsieve beslissingen. We weten uit onderzoek ook dat financiële stress een negatieve invloed heeft op de gezondheid van mensen. Mensen met een lagere sociaal economische status (afgekort SES) leven gemiddeld 6 jaar korter en 15 jaar minder in goed ervaren gezondheid dan mensen met een hoge sociaal economische status³. Kortom armoede en schulden hebben een grote impact op de gezondheid en het welzijn van mensen.

Onze ambitie is dat alle Nijmegenaren moeten kunnen voorzien in hun levensonderhoud. Voor inwoners die dit (nog) niet zelf kunnen, bieden we een vangnet aan inkomensondersteunende

¹ Bron: Voorlopige cijfers 2018 uit het Integraal Inkomens en Vermogensonderzoek van het CBS

² Bron: 'Schaarste: hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen' door Sendhil Mullainathan en Eldar Shafir (2013)

³ Bron: CBS. Gezonde levensverwachting; onderwijsniveau. Statline 2017.

maatregelen aan. Daarnaast hebben we de ambitie om mensen die in armoede leven zoveel mogelijk te helpen uit deze situatie te komen. We willen dat alle Nijmegenaren participeren, bij voorkeur door werk. Ons beleid op armoedebestrijding is daarmee niet langer alleen gericht op het verzachten van de gevolgen van armoede maar ook op het bieden van perspectief.

In 2019 is de concept beleidsagenda armoedebestrijding door het college vastgesteld en aan de raad toegezonden. De Armoede Agenda Nijmegen 2020-2024 is een definitieve uitwerking van de concept agenda en volledig in lijn met de daarin voorgestelde uitgangspunten.

De gemeentelijke afdeling Zorg en Inkomen voert, onder andere, een groot deel van ons armoedebeleid uit. In 2020 maakt deze afdeling een organisatieontwikkeling door. Er wordt gekeken hoe binnen de dienstverlening van deze afdeling de inwoner meer centraal kan komen te staan en of het een toegevoegde waarde heeft om meer in de wijk, dichterbij de inwoners, te gaan werken.

Dit sluit goed aan bij de ambities en beleidsdoelstellingen uit deze notitie.

Leeswijzer

We starten in hoofdstuk 2 met een beschrijving van het huidige beleid. Aan de hand van vier lijnen versterken we ons huidige beleid en brengen we focus aan. In hoofdstuk 3 gaan we nader in op de uitwerking van deze lijnen:

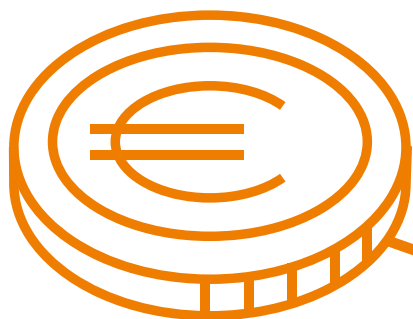
Lijn 1: Optimaliseren bereik en organisatie minimaregelingen

Lijn 2: Aanpak kinderarmoede

Lijn 3: Gezondheid en armoede

Lijn 4: Werkende armen

In hoofdstuk 4 omschrijven we hoe we de sturing en evaluatie van het beleid aan gaan pakken om vervolgens in hoofdstuk 5 een overzicht van de financiën te geven.

Huidig beleid

Onze ambities op armoedebestrijding zijn dat alle Nijmegenaren kunnen voorzien in hun levensonderhoud en alle Nijmegenaren participeren, bij voorkeur door werk. Inwoners die dit (nog) niet zelf kunnen bieden we in eerste instantie een participatiewet-uitkering aan. Daarnaast bieden we een vangnet aan inkomensondersteunende maatregelen zoals:

- De gemeentelijke bijzondere bijstand;
- De individuele inkomenstoelage;
- De individuele studietoelage;
- De meedoenregeling;
- De collectieve aanvullende ziektekostenverzekering voor minima (afgekort CAZ);
- Het busvoordeelabonnement.

Ook subsidiëren we De Voedselbank, De Kledingbank en Stichting Leergeld.

In bijlage 1 geven we een totaaloverzicht van de huidige regelingen en onze doelstelling per regeling. Ook geven we in deze bijlage een overzicht van de geldende inkomensgrenzen per regeling en van de bedragen die behoren bij deze inkomensgrenzen. Tevens geven we een overzicht van het bereik per regeling in 2018 en 2019.

Om onze ambities te kunnen realiseren hebben mensen voldoende inkomsten nodig. In het voorjaar van 2019 hebben we een Minima- effect- rapportage laten opstellen door het Nibud. In deze rapportage berekent het Nibud aan de hand van begrotingen het gemeentelijke minima-beleid door. Voor acht veel voorkomende huishoudtypen in Nijmegen heeft Nibud bekeken of er voldoende inkomsten zijn voor uitgaven uit het basispakket en uitgaven uit het restpakket. Het basispakket zijn uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn. Het restpakket is het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan en is bestemd voor de meer vrije bestedingen.

De uitkomsten van de Minima- effect- rapportage bevestigen dat het vangnet aan inkomensondersteunende maatregelen zoals we deze nu kennen in Nijmegen nodig is om onze ambities te kunnen realiseren. Met het huidige pakket aan aanvullende inkomensondersteunende maatregelen kunnen nagenoeg alle onderzochte huishoudtypen met een laag inkomen tot 130% van het sociaal minimum de uitgaven uit het basispakket en restpakket bekostigen. Tussen de 110% en 130% ziet Nibud nauwelijks armoedevallen⁴ optreden. Op een inkomensniveau van 140% wordt bij gezinnen met kinderen wel een armoedeval zichtbaar. Dit heeft met name te maken met dat behalve de gemeentelijke kindregelingen ook de voordelen van de collectieve aanvullende ziektekostenverzekering wegvalt maar ook dat de landelijke toeslagen worden afgebouwd.

Nibud gaat er in haar berekeningen vanuit dat er geen schulden zijn, inkomsten elke maand gelijk zijn, iemand goed met geld om kan gaan en er gebruik gemaakt wordt van alle regelingen die landelijk en lokaal geboden worden. We zien dat dit in de praktijk lang niet altijd het geval is. Voor schrijnende situaties blijven voorzieningen als de Voedselbank en de Kledingbank dan ook noodzakelijk.

Partners in de stad

Naast het gemeentelijke beleid zijn diverse (vrijwilligers-)organisaties in de stad actief om samen met ons armoede in de stad te verzachten en te bestrijden. In bijlage 2 geven we een overzicht van een groot aantal partijen die actief zijn in de stad op het gebied van armoedebestrijding en wat ze doen. Deze lijst is zeker niet volledig maar dient slechts om een idee te geven van wat er allemaal gebeurt in de stad voor mensen met een laag inkomen.

Tweemaal per jaar komen we met een groot deel van deze partners samen op het platformoverleg armoede en schulden. Doel van dit overleg is om kennis te delen. Tevens organiseren we jaarlijks de Dag tegen Armoede. Een dag die in het teken staat om alle partijen in de stad die actief zijn op armoedebestrijding en schulden met elkaar kennis te laten maken, kennis te laten delen en elkaar te inspireren.

Initiatievenfonds Armoede en Schulden

Om nieuwe initiatieven in de stad aan te jagen kennen we een initiatievenfonds armoede en schulden. Binnen dit fonds is in totaal 30.000 euro beschikbaar voor innovatieve ideeën om armoede en schulden te bestrijden. Per aanvraag kan maximaal 5.000 euro toegekend worden. Een externe adviescommissie adviseert de wethouder over de aanvragen. Voorbeelden van initiatieven die subsidie uit het fonds hebben gekregen zijn een zakgeldproject om ouders de mogelijkheid te bieden hun kinderen om te leren gaan met geld, een zomerprogramma voor alleenstaande moeders gericht op het versterken van het netwerk, een fietsproject en het programma Smart met Geld voor kinderen op VSO scholen.

⁴ Armoedeval: treedt op wanneer een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte.

Fondsenwerving

Naast ons vangnet aan inkomensondersteunende maatregelen en de ondersteuning die diverse partners in de stad professioneel of vrijwillig bieden aan mensen met een laag inkomen is er ook een heel scala aan lokale en landelijke fondsen die aangeschreven kunnen worden. Vaak worden via deze fondsen specifieke problemen die (net) buiten het reguliere vangnet vallen opgelost. We hebben goede ervaringen met een interne fondsenwerving vanuit de uitvoerende afdeling Zorg en Inkomen en zien dan ook de meerwaarde om de fondsenwerving hier belegd te houden. Op deze manier is een goede aansluiting op de gemeentelijke regelingen geborgd.

Energietransitie

In 2045 willen we dat Nijmegen aardgas vrij is. In de wijken Zwanenveld en Hengstdal is gestart met het opstellen van een wijkwarmteplan voor de introductie van alternatieve energiebronnen. Ook woningbouwcorporaties gaan aan de slag met het geleidelijk verduurzamen van hun woningen. Van alle bewoners in de wijk, ook burgers in sociale huurwoningen, wordt verwacht dat ze bijdragen aan de investeringen in de energietransitie.

We zien echter dat afgelopen jaar energiekosten flink zijn gestegen. Veel bewoners die rond moeten komen van een laag inkomen hebben moeite met het betalen van de vaste lasten voor energie. Daarnaast beschikken ze vaak niet over voldoende eigen middelen om te investeren in energiebesparing, zoals warmtepompen en zonnepanelen. We spreken in dit geval ook wel van de term energiearmoede.

Om bewoners met een laag inkomen te ondersteunen in deze energietransitie hebben Bindkracht10, Huis van Compassie en bureau Wijland de alliantie 'Inclusieve Energietransitie Nijmegen' opgericht. Doel van deze alliantie is om gezamenlijk energiebewustzijn te bevorderen, burgerparticipatie te stimuleren en energiearmoede tegen te gaan. Vanuit het beleid armoedebestrijding staan we achter deze alliantie en hun doelen en werken we zoveel mogelijk mee aan het creëren van bewustzijn over de impact van de energietransitie op de doelgroep mensen met een laag inkomen.

Conclusie

Gezien de huidige situatie in de stad en de uitkomsten van de Minima- effect- rapportage voeren we geen grote koerswijziging in het beleid door. We zijn trots op alles wat er al in de stad gebeurt en bouwen verder op wat er de afgelopen jaren al opgebouwd is. Wel scherpen we het huidige beleid op een aantal onderdelen verder aan. Hiervoor stellen we een bondige armoedeagenda op waarmee we samen met onze partners intern en extern aan de slag gaan. De aanbevelingen van Nibud uit de Minima- effect- rapportage krijgen in deze agenda ook een plek.

Armoede Agenda Nijmegen

Zoals in het vorige hoofdstuk al genoemd voeren we geen grote koerswijziging in beleid door. We blijven de huidige aanvullende inkomensondersteunende maatregelen aanbieden en voegen geen nieuwe regelingen toe. Daarnaast blijven we voor de meest schrijnende gevallen de Voedselbank en de Kledingbank subsidiëren. Ook Stichting Leergeld blijven we subsidiëren voor de uitvoering van onze kindregelingen.

Ondanks dat er al veel goed gaat in de stad op het gebied van armoedebestrijding zien we dat een aantal onderdelen binnen het huidige beleid verbeterd en versterkt kunnen worden.

Dit gaat we doen aan de hand van de volgende vier lijnen:

1

Optimaliseren bereik en organisatie minima-regelingen

Op één lijn brengen van de voorwaarden van alle minima-regelingen.

Opstellen van een communicatieplan.

Realiseren één toegangspoort.

Meer klantcontact en maatwerk.

2

Integrale aanpak kinderarmoede

Digitale Meedoenpas kinderen.

Aandacht voor armoede in het onderwijs.

Alliantie kinderarmoede

Vergroten bereik kindregelingen.

Organiseren jongerenraad.

3

Terugdringen gezondheidsachterstanden

Samenwerking met huisartsen.

Rekening houden met stress en schaamte die armoede/schulden meebrengt in dienstverlening.

Stoppen met roken lage SES.

Onderzoek naar leven in armoede en sociale uitsluiting.

4

Werkende armen

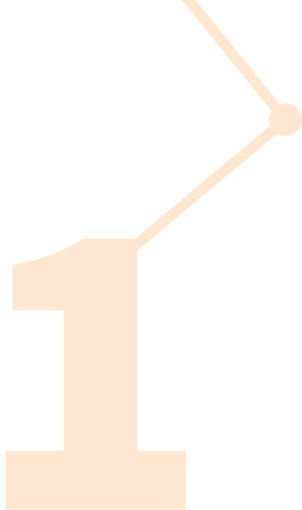
Vergroten bereik werkende armen.

Onderzoek vindplaatsen

Regelingen toegankelijker maken voor ondernemers.

Bewustwording vergroten bij werkgevers.

Pilot hulp bij toeslagen.

3.1 Lijn 1 Optimaliseren bereik en organisatie minimaregelingen

Aanleiding

Uit diverse studies blijkt dat armoede een grote impact op mensen heeft. Armoede is een belangrijke stressfactor die een groot effect heeft op zowel de (ervaren) gezondheid van mensen als op het denkvermogen. Het hebben van geldzorgen kan leiden tot korte termijn denken en het maken van meer ondoordachte, impulsieve beslissingen⁵.

In 2017 komt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid met het rapport 'Weten is nog geen doen'. Ook dit rapport benadrukt dat armoede leidt tot stress en stress van grote invloed is op het welzijn, de gezondheid en het denkvermogen van mensen. Daarnaast zijn er 2,5 miljoen Nederlanders van 16 jaar en ouder die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen⁶. Laaggeletterden zijn veel vaker langdurig arm dan niet- laaggeletterden.

De minima- effect- rapportage van het Nibud laat zien dat met de aanvullende regelingen die Nijmegen kent voor minima alle onderzochte huishoudens de maandbegroting rond krijgen, met uitzondering van het paar met oudere kinderen en een zorgvraag. Het Nibud gaat er in haar berekening wel vanuit dat mensen gebruik maken van alle mogelijke inkomensondersteuning die landelijk en lokaal geboden wordt. Dit is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Nibud adviseert daarom het gebruik van de lokale regelingen te stimuleren door hieraan publiciteit te geven en door de toegang tot de regelingen te vereenvoudigen. Ons eigen beeld wordt met deze uitkomsten bevestigd.

Uit gesprekken met diverse ketenpartners en inwoners met een laag inkomen komt naar voren dat inwoners het aanvragen van onze regelingen complex vinden. De voorwaarden van onze regelingen verschillen, de regelingen moeten apart aangevraagd worden en er wordt veel eigen verantwoordelijkheid van de inwoner verwacht. Zeker dit laatste sluit niet aan bij de studies die gedaan zijn naar mensen in armoede.

Doelstelling van deze lijn:

Het doel is het bereik van onze regelingen te optimaliseren. Dit gaan we onder andere doen door de toegang tot onze regelingen te vereenvoudigen. Dit sluit aan bij de uitkomst van de Minima-effect- rapportage van Nibud die laat zien dat de onderzochte huishoudens, zonder schulden, bij optimaal gebruik van de regelingen, voldoende rond kunnen komen. Daarnaast willen we door de organisatie van onze minimaregelingen anders in te richten meer ruimte binnen de uitvoering creëren voor het bieden van maatwerk en klantcontact. Het doel hiervan is dat we inwoners nog beter kunnen ondersteunen in wat zij nodig hebben om mee te kunnen blijven doen en om, waar mogelijk, mensen zoveel mogelijk uit de armoedesituatie te helpen.

We hanteren voor deze lijn een aantal leidende principes:

- **De inwoner staat centraal.** We gaan uit van wat de inwoner nodig heeft om te voorzien in levensonderhoud en wat nodig is om te participeren, bij voorkeur door werk. Binnen onze kaders bekijken we hoe we de inwoner hier zo goed mogelijk in kunnen ondersteunen.

⁵ Bron: 'Schaarste: hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen' door Sendhil Mullainathan en Eldar Shafir

⁶ Bron: Stichting Lezen en Schrijven

- **We werken vanuit de bedoeling.** We gaan uit van de oorspronkelijke bedoeling van een regeling en leveren zoveel mogelijk maatwerk waar regels schuren met de bedoeling.
- **We kantelen naar de wijk waar nodig.** Steeds meer regelen we alles in de wijk, zo dichtbij mogelijk. Waar dit een toegevoegde waarde heeft, gaan de inkomensconsulenten meer in de wijk werken.
- **We gaan uit van vertrouwen als vertrekpunt.** Om de toegang tot regelingen te vereenvoudigen gaan we uit van vertrouwen aan de voorkant. In plaats van aan de voorkant mensen te belasten met het aanleveren van een grote hoeveelheid aan bewijsstukken gaan we meer achteraf controleren op basis van steekproeven.
- **We maken gebruik van ervaringsdeskundigen.** We maken ons beleid met als doel de inwoners in Nijmegen met een laag inkomen te willen ondersteunen. Om beleid te maken wat daadwerkelijk effectief is voor de doelgroep vinden we het belangrijk ervaringsdeskundigen zowel bij de beleidsvorming als de nadere uitvoering daarvan te betrekken. We doen dit door de Cliëntenraad Participatiewet, die deels bestaat uit vertegenwoordigers uit het middenveld op gebied van inkomen, schulden, en armoede en deels uit ervaringsdeskundigen, nauw te betrekken. Dit uitgangspunt geldt niet alleen voor de uitwerking van deze lijn maar voor de gehele uitwerking van deze beleidsnota.

Om onze doelstelling voor deze lijn te bereiken gaan we het volgende doen:

1. **Het op één lijn brengen van de voorwaarden van de verschillende minima-regelingen.**

Verschillen in voorwaarden maken het voor inwoners onduidelijk en onoverzichtelijk voor welke regelingen zij in aanmerking komen. Daarnaast maken dergelijke verschillen de uitvoering complex.

Het uitgangspunt voor het op één lijn brengen van de voorwaarden is dat het aanpassen leidt tot een meer eenduidig beleid waardoor regelingen makkelijker te begrijpen zijn en de toegang vereenvoudigd wordt. In het eerste kwartaal van 2021 worden de beleidsregels waar nodig aangepast. We nemen in het op één lijn brengen van de voorwaarden de verschillen in de inkomensgrenzen van de regelingen niet mee. Reden hiervoor is dat het oprekken van alle regelingen naar één inkomensgrens ook leidt tot een grotere armoedeval wanneer iemand met zijn of haar inkomen net boven deze grens uitkomt.

2. **Aanpassing vergoedingen bijzondere bijstand.** Voor mensen met een laag inkomen bieden wij, net als alle andere gemeenten in Nederland, op grond van de Participatiewet de mogelijkheid om bijzondere bijstand aan te vragen als zich bijzondere en noodzakelijke kosten voordoen die ze zelf niet kunnen betalen. In de praktijk zien we dat het meestal gaat om kosten voor de aanschaf van bijvoorbeeld meubels, witgoed, medische kosten, kosten voor bewindvoering, studietoelage of een individuele inkomensvoorschot. In 2018 zijn de vergoedingen voor de bijzondere bijstand voor inrichtingskosten (specifiek het onderdeel 'bruingoed') aangepast naar het prijsniveau van tweedehands goederen.

Voor het vergoeden van duurzame gebruiksgoederen hanteren we een lijst met noodzakelijke goederen die in beginsel in aanmerking komen voor vergoeding uit bijzondere bijstand. We constateren dat deze lijst met noodzakelijke goederen niet goed meer aansluit op het beleid dat we voeren. We stimuleren steeds meer participatie en meedoen, vinden bewegen belangrijk en ontwikkelen een digitale Meedoen-pas. Vervolgens is het niet mogelijk in aanmerking te komen voor een computer (m.u.v. kinderen op het primair en voortgezet onderwijs) of een fiets via de bijzondere bijstand. Anderzijds lopen tekorten op het sociaal domein de laatste

Niet meer bang voor onverwachte zorgkosten.

Geldzorgen?

Samen komen we eruit. Bel 024-3298001

nijmegen.nl/geldzorgen

Nijmegen

Een poster uit de campagne Geldzorgen.

jaren fors op, onder andere als gevolg van een zeer uitgebreid voorzieningenaanbod maar zeker ook als gevolg van Rijkskortingen. We moeten daarom kritisch blijven kijken naar onze uitgaven. We onderzoeken in de loop van 2021 of we de lijst met noodzakelijke goederen zo kunnen aanpassen dat deze beter aansluit op onze beleidsdoelstellingen op gebied van armoedebestrijding maar anderzijds niet leidt tot hogere uitgaven. Blijkt dit realistisch te zijn, komen we hiervoor met een nieuw voorstel.

3. **Het opstellen van een communicatieplan voor onze regelingen.** Naar aanleiding van een eerdere motie van de raad zijn veel uitgaande brieven en aanvraagformulieren gecontroleerd op taalniveau B1. We blijven hier bij het opstellen van nieuwe informatie over de regelingen alert op. Verder gaan we meer informatie (audio)visueel maken zodat deze ook voor laaggeletterden en mensen met een niet Nederlandse achtergrond die de taal minder machtig zijn toegankelijk wordt.

Naast het beter communiceren over de regelingen vanuit de gemeente richting burgers met een laag inkomen zijn er ook veel professionals en vrijwilligers in de stad actief die direct contact hebben met onze doelgroep waaronder de Voedselbank, Kledingbank, Vincentius, Stichting Leergeld,

de stip, het sociaal wijkteam, zorgprofessionals, woningbouwcorporaties, de financieel expert in de wijk, Werkbedrijf, etc. We nemen in het communicatieplan op hoe we ook deze organisaties actief gaan informeren over de regelingen. Het communicatieplan wordt opgesteld direct na vaststelling van de beleidsagenda door de raad en heeft een looptijd tot eind 2024.

4. **Het realiseren van één toegangspoort.** In het coalitie akkoord hebben we de ambitie opgenomen om een moderne, digitale Meedoen- pas waar regelingen van minima op worden aangesloten te ontwikkelen. In 2019 zijn we gestart met het verstrekken van de meedoenregeling via een nieuwe werkwijze. Halverwege het jaar is de regeling geëvalueerd en verder doorontwikkeld. In het najaar 2020 sluiten we ook de nieuwe busregeling voor minima op deze werkwijze aan. We werken toe naar een toegankelijke, digitale poort per 2022 waar, na inloggen met een digitale identiteit, eenvoudig te zien is voor welke regelingen iemand in aanmerking komt om vervolgens de regelingen ook direct te kunnen aanvragen. Ook op landelijk niveau is de ambitie van één toegangspoort uitgesproken. We onderzoeken of we kunnen aansluiten op landelijke ontwikkelingen zoals het virtueel inkomstenloket, onderdeel van het huishoudboekje van de Gemeente Utrecht.

Waar steeds meer mensen digitaal vaardig zijn en meedoen met de ontwikkelingen op dit gebied is er echter ook een deel van onze doelgroep voor wie dit lastig is. We proberen deze mensen zoveel mogelijk te ondersteunen in het aanleren van deze vaardigheden maar voor wie dit niet haalbaar is houden we naast de digitale weg ook de mogelijkheid voor een analoge weg. Samen met ervaringsdeskundigen geven we deze analoge weg in 2020 nader vorm.

We zien dat het steeds meer digitaliseren van overheidsdiensten leidt tot meer vragen aan de professionals en vrijwilligers in de wijk om inwoners die dit niet zelf kunnen hiermee te helpen. Zeker op de Stips komt hierdoor een grote druk te staan. We gaan daarom in gesprek met de werkers in de wijk hoe we vanuit de gemeente hierop kunnen ondersteunen en wat nodig is om deze ontwikkelingen voor iedereen werkbaar te houden en op de eerste plek voor de inwoner een succes te laten zijn.

5. **Het bieden van meer klantcontact en maatwerk.** Binnen de afdeling Zorg en Inkomen is Bureau Inkomensondersteuning het loket waar de aanvragen voor bijzondere bijstand en de minimaregelingen binnenkomen. De bijzondere bijstand is bij uitstek de plek om maatwerk te leveren. We merken echter dat de huidige werkwijze binnen het bureau en de beleidsregels maatwerk soms in de weg staan. Samen met het uitvoerende bureau ontwikkelen we daarom een nieuwe werkwijze waarin meer contact met de inwoner en maatwerk centraal staan. We kijken daarbij naar de haalbaarheid om dit te realiseren binnen huidige budgetten en wat medewerkers nodig hebben om op deze manier te gaan werken. Methodieken zoals Mobility Mentoring, de omgekeerde toets en ervaringen vanuit het doorbraakteam nemen we mee in het ontwikkelen van een nieuwe werkwijze.
6. **Initiatievenfonds armoede en schulden.** Zoals te zien is in bijlage 2 van deze beleidsagenda zijn er al veel organisaties en initiatieven in de stad actief om samen met ons armoede te verzachten en te bestrijden. Met het initiatievenfonds armoede en schulden bieden we financiële ruimte om nieuwe initiatieven aan te jagen. Op dit moment kan een subsidie verleend worden aan initiatieven voor:
 - Aanjagen van initiatieven en projecten ter voorkoming en bestrijding van armoede en schulden;
 - Kennisontwikkeling en kennisoverdracht met betrekking tot voorkomen en bestrijden van armoede en schulden;
 - Het ontwikkelen en uitbreiden van netwerken en samenwerkingsverbanden.
 - We evalueren in 2020 de huidige werkwijze en uitgangspunten van het initiatievenfonds en komen waar nodig met aanpassingen en/ of verbeteringen.
7. **Pilot hulp bij toeslagen.** In juni 2020 zijn we een pilot gestart voor extra ondersteuning bij het aanvragen van landelijke toeslagen en het voorkomen van toeslagschulden. Voor inwoners met een uitkering of laag inkomen zijn de landelijke toeslagen een belangrijke aanvulling op het inkomen. Het niet benutten van toeslagen kan leiden tot een inkomen onder het sociaal minimum met risico op armoede. Teveel ontvangen toeslagen moeten terugbetaald worden en leiden vaak tot schulden. Het aanvragen van de toeslagen is echter voor veel mensen complex. De belastingdienst is vaak voor burgers slecht bereikbaar en staat niet altijd open voor informele oplossingen.

De Sociaal Raadslieden hebben veel expertise op het ondersteunen bij toeslagen en doen dit nu ook al bij complexe vraagstukken. We zijn in juni 2020 met de pilot toeslagen check gestart door het uitbreiden van de Sociaal Raadslieden met 0,75 fte met als doel preventief groepen die risico lopen op problemen met toeslagen op te roepen en ondersteuning aan te bieden bij het aanvragen/ wijzigen van hun toeslagen:

 - Inwoners die in- en uitstromen in de bijstand;
 - Inwoners met een bijstandsuitkering die (deels) gaan werken;

- Inwoners waarbij iets verandert in de situatie waardoor het inkomen verandert, denk hierbij aan echtscheidingen, samenwonen, kinderen die 18 jaar worden.

De pilot toeslagen check loopt tot december 2021. Voor die tijd evalueren we de pilot en beoordelen we of voortzetting nog noodzakelijk is. In de pilot is ook ruimte voor het versterken van de samenwerking met en waar nodig extra scholing van klantmanagers, financieel experts in de wijk en andere professionals/ vrijwilligers in de wijk die actief zijn op gebied van toeslagen.

3.2 Lijn 2 Aanpak kinderarmoede

Aanleiding

Opgroeien in armoede betekent meer dan alleen het missen van spullen. Het betekent ook onzekerheid of er voldoende geld is om te eten of de benodigde spullen te kopen, het voelen van de stress die bij de ouders speelt, niet altijd mee kunnen doen of vaker opgroeien in een onveilige buurt⁷. Door bijvoorbeeld het niet kunnen aanschaffen van een computer, het niet kunnen betalen van bijlessen of een studie heeft de armoede ook invloed op de toekomstperspectieven van deze kinderen. Schrijnend is dat kinderen zelf geen invloed kunnen uitoefenen op deze situatie.

We hebben de ambities geformuleerd dat alle Nijmegenaren in hun levensonderhoud kunnen voorzien en dat alle Nijmegenaren kunnen participeren, bij voorkeur door werk. Deze ambities gelden ook voor kinderen die opgroeien in armoede. Ongeacht de financiële situatie van hun ouders vinden we dat deze kinderen mee moeten kunnen blijven doen en niet de dupe mogen zijn van armoede.

In Nijmegen groeien circa 4.400 kinderen op in armoede⁸. We vinden het belangrijk dat kinderen zelf mee denken over oplossingen op maatschappelijke problemen die hen of leeftijdsgenootjes aangaan. We hebben daarom onder begeleiding van Stichting tot Ondersteuning van Levensbeschouwing en Identiteit (afgekort SOL) en de Missing Chapter Foundation⁹ een kinderraad georganiseerd op het thema armoede. Groep 7 van basisschool De Wieken en groep 7 van de Prins Mauritschool zijn middels een intensief programma aan de slag gegaan met de vraag: 'Wat hebben Nijmeegse kinderen in armoede nodig om dezelfde kansen te krijgen als leeftijdsgenootjes'. In een dialoogsessie op 15 november 2019 hebben zij hun adviezen gepresenteerd en zijn hierover in gesprek gegaan met enkele leden van de gemeenteraad, de wethouder en Stichting Leergeld. De inzichten van de klassen raken aan drie thema's:

1. Wat hebben kinderen in armoede nodig: vraag het ze zelf.
2. Bewustwording: iedereen moet weten wat armoede met je doet.
3. Arm zijn en arm voelen: armoede is meer dan een gebrek aan geld.

Voor elk thema hebben de kinderen verschillende adviezen opgesteld. Zo adviseren ze onder andere:

- Kinderen meer keuzevrijheid te geven door ze zelf een abonnement te laten kiezen bij Leergeld of door maandelijks een door het kind zelf samengesteld pakket uit te delen.

⁷ Bron: Rapport 'Alle kinderen kansrijk' Kinderombudsman, december 2017

⁸ Inkomen tot 130% van het sociaal minimum.

⁹ Missing Chapter Foundation is opgericht door prinses Laurentien en richt zich op kind inclusie in Nederland.

- Speciale lessen op school en op het werk van ouders te organiseren over armoede met als doel dat mensen beter gaan begrijpen wat armoede inhoudt.
- Een inloopspreekuur te houden zodat mensen kunnen vertellen wat ze nodig hebben en mensen te informeren met een campagne over wat armoede is.

Een aantal van deze adviezen geven we concreet een plek in deze armoedeagenda.

Doelstelling van deze lijn:

- We willen de volgende doelstellingen behalen:
- Vergroten bereik kindregelingen.
- Vergroten van de keuzevrijheid binnen onze kindregelingen.
- Terugdringen gevolgen van armoede onder kinderen.

Om dit doel te bereiken gaan we het volgende concreet doen:

1. **Digitale Meedoenpas voor kinderen.** De kinderraad geeft aan dat kinderen graag keuzevrijheid hebben in waar ze het geld aan besteden. Ook het Nibud adviseert over een ongedeeld budget. We vinden het echter belangrijk dat gelden die we geven voor kinderen ook daadwerkelijk bij de kinderen terecht komen. Een ongedeeld budget moet niet leiden tot een ongericht budget. We gaan in 2020 in gesprek met Stichting Leergeld om te onderzoeken of we de kindregelingen aansluiten op de systematiek van de volwassen Meedoenregeling. Het is daarbij belangrijk dat een nieuwe werkwijze het voor ouders eenvoudiger maakt om van de regelingen gebruik te maken, het leidt tot meer keuzevrijheid en tot minder administratieve rompslomp. Indien we constateren dat het een meerwaarde heeft om de kindregelingen op de nieuwe systematiek aan te sluiten, gaan we dit in de loop van 2021 realiseren.

2. **Aandacht voor armoede binnen het onderwijs.** Door middel van onze kindregelingen kunnen ouders via Stichting Leergeld een vergoeding krijgen voor:

- De vrijwillige ouderbijdrage;
- Een eenmalige bijdrage voor een kamp in groep 8 van de basisschool;
- Een eenmalige bijdrage voor een (buitenland)reis in het voorlaatste jaar van het voortgezet onderwijs;
- Een laptop in de eerste klas van het voortgezet onderwijs.
- Ook kunnen kinderen vanaf groep 6 van de basisschool via de bijzondere bijstand één computer per gezin krijgen.

Ondanks deze maatregelen zien we met name op het voortgezet onderwijs de kloof tussen arm en rijk groter worden. Het aanbod van scholen aan (buitenlandse) excursies neemt toe en wordt steeds vaker niet gedekt door de vrijwillige ouderbijdrage. Enkele scholen beschikken over fondsen om kinderen waarvan de ouders het niet kunnen betalen toch de kans te geven mee te gaan maar er zijn ook scholen bij waar de kinderen met een verplicht programma op school moeten blijven. Ook is het tweetalig onderwijs vaak voor kinderen met ouders met een minimum inkomen niet betaalbaar en zijn bijlessen te duur. We brengen daarom het thema armoede in 2020 onder de aandacht bij zowel de voortgezet onderwijs besturen als de primair onderwijs besturen. We nemen in het gesprek met het onderwijs het advies van de kinderraad mee om armoede op school bespreekbaar te maken.

3. **Alliantie kinderarmoede.** In 2019 zijn we aangesloten bij de alliantie kinderarmoede, een samenwerkingsbeweging die gestart is door Missing Chapter Foundation, Alles is Gezondheid en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. Inmiddels hebben vele partners uit het land zich hier bij aangesloten, waaronder 56 gemeenten. Met de alliantie kinderarmoede worden organisaties uit alle hoeken van de samenleving bij elkaar gebracht om samen nieuwe, creatieve en slimme oplossingen te bedenken voor de aanpak van kinderarmoede. We gebruiken onze alliantiedeelname om kennis te delen met andere gemeenten en organisaties en ons te laten inspireren door goede voorbeelden uit het land. Ook gaan we actief partners uit ons platform armoede en schulden oproepen zich aan te sluiten.

4. **Vergroten bereik van onze kindregelingen.** Zowel het Nibud als de kinderraad zijn positief over onze kindregelingen. De regelingen helpen kinderen in armoede om mee te doen zowel op school als buiten school. Stichting Leergeld heeft een goede naamsbekendheid in Nijmegen en weet al veel kinderen in armoede te bereiken. Toch is er ook nog een groep die we niet bereiken. We zetten daarom in op het vergroten van ons bereik. Dit gaan we doen door meer vindplaatsen in de stad te gebruiken voor verspreiding van informatie over onze kindregelingen zoals kraamverzorgers, consultatiebureaus, jeugdartsen, kindtherapeuten, logopedisten, etc. Ook op scholen gaan we informatie verspreiden. We richten ons hierbij ook op de kinderen zelf. We willen dat kinderen zelf ook weten waar ze terecht kunnen als ze in armoede opgroeien zodat ze hierover het gesprek met hun ouders kunnen aangaan en hen wijzen op de mogelijkheden die er zijn.

5. **Organiseren jongerenraad.** Naast de kinderen van de basisschool vragen we ook jongeren mee te denken over het terugdringen van de gevolgen van armoede onder kinderen. We willen van jongeren weten wat hun ideeën zijn over het aanpakken van armoede onder jongeren

en hoe we de jongeren het beste kunnen bereiken. We organiseren daarvoor een jongerenraad op het thema armoede en bekijken met welke adviezen van de jongeren we concreet aan de slag gaan. Als uitvoerder van de kindregelingen wordt ook Stichting Leergeld nauw betrokken bij de jongerenraad.

3.3 Lijn 3 Gezondheid en armoede

Aanleiding

Gemiddeld worden we steeds ouder en blijven we daarbij steeds langer gezond. Dit geldt helaas niet voor iedereen. Mensen met een laag sociaal economische status (afgekort lage SES) leven gemiddeld 15 jaar minder in goed ervaren gezondheid en gaan gemiddeld 6 jaar eerder dood dan mensen met een hoge SES.

Armoede heeft een sterke negatieve invloed op de gezondheid. Stress is hiervoor een belangrijke factor. Langdurige financiële zorgen en gebrek aan perspectief kunnen leiden tot chronische stress. Deze stress kan leiden tot een kleiner sociaal netwerk en daarmee eenzaamheid of uitsluiting. Ook heeft stress invloed op het denkvermogen en de mogelijkheid tot het stellen van lange termijn doelen.

Daarnaast zien we dat chronische stress vaker leidt tot ziekten zoals Diabetes, COPD, depressie en angst maar ook tot een minder gezonde leefstijl (overgewicht en roken). Zo komt diabetes bijvoorbeeld voor bij 14,2% van de mensen met alleen basisonderwijs terwijl dit slechts 2,5% is bij de mensen met een hbo- of wo- opleiding¹⁰. Onder dezelfde doelgroep komt COPD 2 tot 3 keer vaker voor in vergelijking met mensen met een hbo- of wo- opleiding¹¹. Ook zien we dat 21% van de mensen met een lage SES lijdt aan chronische stress, angst of depressie vergeleken met 9% van de mensen met een hoge SES¹². De stress zorgt er vaak ook voor dat de gezonde leefstijl moeite kost om aan te passen.

Vanuit het gezondheidsbeleid en met het Rijksprogramma 'Gezond in..' werken we integraal aan het verkleinen van deze sociaal economische gezondheidsverschillen. Vanuit armoedebelief kunnen we het volgende doen:

- Regelingen, informatie en formulieren begrijpelijk maken
- Financiële drempels gezondheidszorg wegnemen
- Huisuitzetting voorkomen door huurschuld
- Toegankelijke schuldhulpverlening
- Koppelen van armoedebelief en gezondheidszorg
- Bewustwording vergroten bij professionals (zowel zorgprofessionals als schuldhulpverleners) op de relatie tussen armoede en stress en de uitvoering waar nodig hier op aanpassen
- Bewustwording vergroten van schaamte om armoede/ schulden

10 Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek. Gezondheid en zorggebruik: diabetes naar onderwijsniveau. Statline 2018

11 Bron: Koopman, Carla, et al. "Population trends and inequalities in incidence and short-term outcome of acute myocardial infarction between 1998 and 2007." *International journal of cardiology* 168.2 (2013): 993-998.

12 Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek. Gezondheid en zorggebruik; persoonskenmerken. Psychisch ongezond, 12 jaar en ouder. Statline 2018.

In de gezondheidsnota uit 2016 'Samen gezond in Nijmegen' is gezondheidsondersteuning van mensen die leven in armoede een speerpunt. Er gebeurt dan ook van alles al op dit thema. Zo hebben we de Collectieve Aanvullende Ziektekostenverzekering (afgekort: CAZ) waarmee we voorkomen dat minima zorg gaan mijden omdat ze onvoldoende geld hebben. Begin 2019 is de CAZ aanbesteed. Toen zijn er afspraken gemaakt over aansluiting van de zorgverzekeraars CZ en VGZ op de beweging Groen, Gezond en in beweging, een samenwerking tussen de gemeente Nijmegen, de GGD en de Radboud UMC om een langdurige integrale aanpak in Nijmegen te bevorderen. Komende tijd worden deze afspraken nader vorm gegeven.

Ook wordt er met de zorgverzekeraars gewerkt aan een wanbetalersregeling. Wanneer iemand meer dan zes maanden geen zorgpremie betaald heeft, wordt hij/ zij als wanbetaler aangemeld bij het Centraal Administratie Kantoor (afgekort CAK). Vanaf dat moment gaat iemand het CAK een bestuursrechtelijke premie betalen die bestaat uit een bedrag aan premie met daarop een bedrag van een boete. Dit moet maandelijks betaald worden tot er geen achterstand meer is. In de tussentijd is iemand niet meer aanvullend verzekerd. Dit is een onwenselijke situatie die we graag samen met de zorgverzekeraars voorkomen.

Via het project vroegsignalering zijn de verzekeraars ook actief om achterstanden in een vroeg stadium op te sporen en waar mogelijk betalingsregelingen te treffen. Verder is er volop aandacht voor het terugdringen van laaggeletterdheid en het eenvoudig en duidelijk communiceren op B1 niveau. We kennen de meedoenregeling en het sport- cultuurbudget en het zwembad voor kinderen om participatie onder kinderen en volwassenen te bevorderen. Ook is er vanuit allerlei initiatieven aandacht voor gezonde voeding voor minima waaronder een module gezonde voeding in onze budgetteringscursussen. Verder is er ook aandacht voor het inrichten van een gezonde leefomgeving door meer groen in de wijken en het aanleggen van groene schoolpleinen en beweegroutes.

Belangrijk is dat we meer integraal gaan kijken naar armoedebeleid en gezondheidsbeleid en dat we ons bewust zijn van de impact van armoede op de gezondheid en het welzijn van onze inwoners.

Doelstelling van deze lijn

Het doel is om de gezondheidsverschillen tussen mensen met een lage sociaal economische status en een hoge sociaal economische status op langere termijn terug te dringen.

Om dit doel te bereiken gaan we het volgende concreet doen:

1. **Rekening houden met stress en schaamte die armoede/ schulden meebrengt in dienstverlening.** Zoals al op meerdere momenten in deze nota is genoemd blijkt uit onderzoek dat stress veel invloed heeft op de gezondheid en het welzijn van mensen. We gaan onze gemeentelijke dienstverlening hierop inrichten door de toegang tot regelingen eenvoudiger te maken, meer rekening te houden in de uitvoering met schaamte en om professionals binnen de gemeente te trainen in het omgaan met het gedrag dat samengaat met chronische stress. Ook brengen we het gedrag dat samengaat met chronische stress onder de aandacht bij vrijwilligersorganisaties en professionals die in de wijk actief zijn. Dit doen we onder andere door het onderwerp stress en schaamte te agenderen op de jaarlijkse Dag tegen Armoede en het halfjaarlijkse platform overleg Armoede en Schulden. We starten een pilot in de wijk Nijmegen West met als doel de vraagverlegenheid van zorgverleners en professionals op gebied van

financiële dienstverlening over elkaars domeinen bespreekbaar te maken en aan te pakken. We werken in 2020 hiervoor een concreet projectplan uit waarbij we kijken hoe we zoveel mogelijk aansluiten bij initiatieven die er al in de wijk zijn op dit gebied.

2. **Onderzoek naar leven in armoede en sociale uitsluiting.** Vanuit de Call for proposals Schulden en Armoede van ZonMw¹³ maken we onderdeel uit van het consortium dat onderzoek wil doen naar leven in armoede en sociale uitsluiting. Het consortium wil bij mensen in achterstandssituaties de vicieuze cirkel doorbreken van armoede en sociale uitsluiting. De kennis die we op doen binnen dit onderzoek gebruiken we om te beoordelen welke interventie(s) van toegevoegde waarde in Nijmegen zijn.
3. **Stoppen met roken lage SES.** Roken is één van de belangrijkste te voorkomen oorzaken van gezondheidsverschillen in Nederland. In het coalitieakkoord 2018-2022 'Nijmegen: samen vooruit' geeft de coalitie aan te streven naar een rookvrije generatie in het kader van 'Wij zijn Groen Gezond en in Beweging'. In 2018 is de gemeente partner geworden van de Alliantie 'Nederland Rookvrij!' en in 2019 is het Lokaal Preventie Akkoord Nijmegen ondertekend waarin afname van roken een ambitie is. Inmiddels zijn de openbare accommodaties van de gemeente rookvrij geworden, evenals de openbare speeltuinen Leemkuil en Brakkenfort. We signaleren dat de preventie en huidige stopzorg voor roken niet goed aan sluit bij de doelgroep lage SES. Gemiddeld roken mensen met een lage SES meer dan mensen met een hoge SES. Voor het stoppen met roken onder lage SES is extra aandacht nodig. Binnen de basisverzekering wordt een aantal consulten voor stoppen met roken vergoed. Voor lage SES is dit aantal vaak niet genoeg. We gaan daarom met VGZ en CZ in gesprek om de vergoeding voor het stoppen met roken aanbod binnen de CAZ te vergroten.
In aanvulling hier op starten we in 2021 met een integrale pilot stoppen met roken onder de doelgroep wanbetalers van de zorgverzekering. Door middel van deze pilot willen we vanuit verschillende invalshoeken onderzoeken welke factoren succesvol zijn om stress aan te pakken die vaak als belemmerende factor genoemd wordt voor het stoppen met roken, het oplossen van schuldenproblematiek en/of het aanpakken van gezondheidsproblemen. Ook experimenteren we binnen deze pilot met de stophulp die nodig is specifiek voor de doelgroep lage SES. We sluiten met deze pilot aan op acties vanuit 'Wij zijn Groen, Gezond en in Beweging' en de ambitie van de coalitie van een rookvrije generatie.
4. **Samenwerking met huisartsen.** Huisartsen zijn een belangrijke vindplaats als het gaat om signaleren van financiële problemen. Mensen melden zich bij de huisarts met fysieke of psychische klachten door geldproblemen of een huisarts signaleert dat iemand zorg mijdt vanwege geldkrapte omdat hij/ zij bijvoorbeeld niet door verwezen wil worden naar een spe-

13 Vanuit het Nationale Wetenschapsagenda (NWA) programma is 3 miljoen euro beschikbaar gesteld om in kennis-
ketenbrede interdisciplinaire consortia onderzoek te doen naar de groeiende armoede- en schuldenproblematiek
in Nederland. Gemeenten, kennisinstellingen en andere geïnteresseerde partijen zijn in maart 2019 via een 'Call
for proposals Schulden en Armoede' opgeroepen om zich hiervoor aan te melden. Inschrijven kon op twee van de
drie thema's waaruit gekozen kon worden. We hebben ons ingeschreven op thema 1: leven in armoede en sociale
uitsluiting en thema 2: verborgen armoede bij diverse groepen. Op basis van onze motivatiebrieven zijn we voor
beide thema's geselecteerd om deel uit te maken van een door ZonMw samengesteld consortium.

cialist vanwege de kosten. We gaan daarom met de huisartsen in gesprek over het signaleren van armoede en schulden, het doorverwijzen van de patiënt naar de regelingen zoals bijvoorbeeld de CAZ en hulp bij financiële problemen zoals de financieel expert in de wijk. Op deze wijze nemen we financiële drempels voor de gezondheidszorg weg.

3.4 Lijn 4 Werkende armen

Aanleiding

Van de 17.700 huishoudens in Nijmegen die een inkomen hebben tot 130% van het sociaal minimum, moeten de meeste huishoudens rondkomen van een uitkering, met name een bijstandsuitkering of een AOW-uitkering. Bij circa 3700 huishoudens, was in 2018 werk de voornaamste inkomensbron¹⁴. Ongeveer 25% van die werkende armen is Zelfstandige Zonder Personeel (afgekort: ZZP), de rest werkt in loondienst. Wanneer we uitgaan van een inkomen tot 110% van het sociaal minimum zien we dat het percentage ZZP-ers hoger is dan bij een inkomen tot 130%. ZZP-ers hebben dan ook vaker of een laag inkomen tot 110% van het sociaal minimum of een inkomen boven de 130% van het sociaal minimum. Hier tussen is het verschil niet zo groot en gaat het met name om een toename van werkende armen die in loondienst zijn. In de huishoudens van werkende armen met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum wonen 600 kinderen.

Bij deze groep ZZP-ers bestaat het risico dat het inkomen uit werk onvoldoende is voor het dagelijkse levensonderhoud en het hebben of opbouwen van reserves. Geringe financiële tegenslagen leiden dan tot betalingsachterstanden en schulden die de armoedeproblematiek verdiepen. Ook heeft deze groep vaker te maken met onzekere of wisselende inkomsten of een complex administratieve situatie (bijvoorbeeld voor ZZP-ers). De Sociaal Raadslieden in Nijmegen signaleren steeds meer werkende armen en zien onder andere problemen ontstaan op het gebied van terugvorderingen en toeslagen. Verder loopt de groep ZZP-ers een groter risico om arbeidsongeschikt te worden wegens gezondheidsklachten. Een arbeidsongeschiktheidsverzekering is echter erg duur als ZZP-er.

In 2018 levert het Sociaal Cultureel Planbureau het rapport 'Als werk weinig opbrengt' op. In deze rapportage worden ZZP-ers aangemerkt als grootste risicogroep op armoede. Ook eenpersoonshuishoudens en mensen met een migratieachtergrond vormen een grote risicogroep. Andere belangrijke risicogroepen zijn volgens het Sociaal Cultureel Planbureau de zelfstandige met personeel, oproepkrachten, tijdelijke of vaste werknemers met een kleine deeltijdbaan, alleenstaande ouders, werkenden met een niet-werkende partner en werkenden met een ww- of bijstandsuitkering in het huishouden. Voor werkenden die in loondienst zijn is vooral de arbeidsintensiteit van invloed op het optreden van armoede. Het gaat dan met name om parttime werk of huishoudens waarvan iemand een deel van het jaar werkloos is. Het armoederisico wordt ook groter wanneer de hoofdkostwinner een laag uurloon heeft, minder dan 130% van het minimumloon, maar minder sterk dan bij minder uren werk.

Bij ZZP-ers zijn vaak het aantal gewerkte uren niet de oorzaak van armoede maar het lage uurloon. Dit kan ontstaan doordat de inkomsten per uur laag zijn of doordat veel uren gewerkt wordt waar (nog) geen inkomsten tegenover staan.

¹⁴ Bron: Voorlopige cijfers integraal Inkomens en Vermogensonderzoek van het CBS

We zien dat het huidige beleid dat gericht is op het ondersteunen van mensen met een laag inkomen vooral gebruikt wordt door mensen met een uitkering. We hebben onvoldoende zicht op de groep werkende armen en hun behoeften.

Doelstelling van deze lijn

Het doel is om het bereik van onze regelingen onder werkende armen te vergroten en de armoedeproblematiek onder deze doelgroep terug te dringen.

Om dit doel te bereiken gaan we het volgende doen:

1. **Vergroten bereik werkende armen.** Een deel van onze regelingen is beschikbaar voor inwoners met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Onder deze groep bevinden zich circa 3700 werkende armen. We gaan meer vindplaatsen inzetten om deze groep te bereiken en de informatie over onze regelingen te verspreiden. We gaan hiervoor informatiemateriaal opstellen dat aansluit bij de doelgroep werkende armen. We halen hiervoor ervaringen op die landelijk opgedaan zijn op dit gebied. We maken hiervoor o.a. gebruik van het landelijk platform armoedebelief van Stimulansz waarbij wij zijn aangesloten. Vindplaatsen waar we het materiaal gaan verspreiden zijn onder andere het Ondernemerspunt, Werkbedrijf, Kamer van Koophandel, werkgevers, banken, apotheken, huisartsen, professionals in de wijk, Stichting Leergeld, wijkcentra, De Brug etc.
2. **Onderzoek vindplaatsen.** Zoals al genoemd in lijn 3 maken we vanuit de Call for proposals Schulden en Armoede van Zonmw ook onderdeel uit van een consortium dat onderzoek gaat doen naar verborgen armoede. Dit onderzoek richt zich op vindplaatsen voor verborgen armoede met specifiek aandacht voor werkende armen. We gebruiken de kennis die we opdoen binnen dit onderzoek om ons bereik onder werkende armen te vergroten.
3. **Regelingen toegankelijker maken voor ondernemers.** We onderzoeken tegen welke problemen ondernemers aanlopen bij het aanvragen en gebruik van onze regelingen en wat zij van onze regelingen vinden. Op basis hiervan bepalen we of aanpassing van onze beleidsinstrumenten nodig is.
4. **Bewustwording vergroten bij werkgevers en werkende armen zelf.** Mensen die werken zeggen niet snel over zichzelf dat ze 'arm' zijn. Dit betekent dat ze vaak niet weten dat ze recht hebben op bepaalde regelingen. Anderzijds kan schaamte ervoor zorgen dat ze hier niks mee doen of omdat zij niet afhankelijk willen zijn van overheidssteun. Door het publiceren van informatie en positieve ervaringen van mensen gaan we bewustwording onder werkende armen zelf vergroten. Hierin hebben we specifiek aandacht voor jongeren die 18 jaar worden en wat er voor hen veranderd.
Daarnaast gaan we ook de werkgevers bewuster maken van de problematiek onder werkende armen en de rol die zij hebben bij bijvoorbeeld beslaglegging op loon. We betrekken het Werkbedrijf en UWV hier bij.

Sturing en Evaluatie

We gaan voor het armoedebeleid gebruik maken van de Plan- Do- Check- Act- cyclus (PDCA- cyclus). Deze methode gaat uit van een vaste cyclus: opstellen van een plan, uitvoeren, evalueren en vervolgens het plan bijstellen. Daarnaast sturen we op dit moment vooral op kosten binnen het armoedebeleid.

In deze armoedeagenda hebben we opgenomen ons bereik te willen optimaliseren. We vinden dat alle inwoners van Nijmegen, ongeacht hun financiële situatie, mee moeten kunnen doen. De minima- effect- rapportage laat zien dat wanneer mensen optimaal gebruik maken van alle regelingen zij voldoende inkomsten hebben om rond te komen. Om dit te bereiken vraagt dit een ander sturingsmechanisme. Naast kosten gaan we daarom ook sturen op bereik. Dit doen we vanuit het oogpunt van de inwoner. Daarbij staat centraal wat de inwoner op dat moment nodig heeft om in levensonderhoud te kunnen voorzien en te kunnen participeren.

Concreet gaan we het volgende doen op sturing en evaluatie:

- We stellen een duidelijk monitoringskader op waarbinnen we onze armoederegelingen per kwartaal gaan monitoren. Dit kader gaat uit van sturing zowel op kosten als bereik. De uitkomsten hiervan nemen we op in de bredere voortgangsrapportage interventieplan.
- We gaan nieuwe interventies, experimenten en pilots aanpakken, conform de PDCA-cyclus. We starten met een duidelijke opdracht waarin we opnemen wat we willen bereiken, vervolgens voeren we uit, evalueren we het plan en nemen we een beslissing over een eventueel vervolg.
- Twee jaar na inwerkingtreding van dit beleidsplan wordt de voortgang geëvalueerd, deze evaluatie wordt aangeboden aan de gemeenteraad.

Financiën

In onderstaand overzicht geven we de begroting weer van armoedebestrijding voor de periode 2020-2024.

Meerjarenbegroting Product Armoedebestrijding	
in €	2020 t/m 2024
Continueren beleid:	
Beheer en bewind	3.405.085
Individuele inkomenstoeslag	2020: 1.746.880 vanaf 2021: 1.813.375
Inrichting en wonen	831.244
Overige individuele bijzondere bijstand	3.299.849
CAZ	4.256.529
Meedoenregeling	471.224
Ontwikkeling digitale stadspas	100.000
Busabonnement minima	1.068.342
Subsidies en initiatievenfonds	
Subsidie Kledingbank*	27.640
Subsidie Voedselbank*	45.000
Subsidie Stichting Leergeld**	1.096.406
Initiatievenfonds	30.000
Subsidie Housing First (RIBW)	22.500
Totaal	2020: 16.400.699 Vanaf 2021: 16.467.194

* Subsidies zijn verstrekt t/m 2022. Over de subsidie na 2022 moet nog besloten worden. We verwachten dezelfde uitgaven bij het voortzetten van het huidige beleid.

** De subsidie is exclusief het subsidiedeel vanuit sport. Hoogte subsidie wordt jaarlijks bepaald.

*** Conform het coalitieakkoord is in 2020 60.000 euro en vanaf 2021 65.000 euro structureel budget toegevoegd. Dit bedrag is bestemd voor het indexeren van de individuele inkomens-toeslag.

Inzetten op het optimaliseren van het bereik van onze minimaregelingen kan wel financiële consequenties hebben. Omdat onze minimaregelingen open- einde regelingen zijn, kan een groter bereik leiden tot hogere uitgaven. Mogelijk dat beschikbare budgetten dan onvoldoende blijken te zijn.

In het coalitie akkoord is opgenomen dat we de Individuele Inkomenstoeslag (afgekort: IIT) per halverwege 2020 gaan indexeren. Dit is een toeslag voor mensen die langer dan drie jaar op minimaniveau leven. De afgelopen jaren is de IIT al jaarlijks geïndexeerd. Deze indexering vindt plaats aan de hand van de consumentenprijsindex (in 2019 was deze 2,6%) en wordt afgerond in hele euro's. Deze indexering is opgenomen in de beleidsregels inkomensondersteuning. Omdat

de IIT jaarlijks al geïndexeerd wordt, gebruiken we het geld dat begroot is voor de indexatie niet voor een ophoging van het bedrag maar om in te kunnen zetten op het vergroten van het bereik en mogelijke uitzetting van het budget hiermee op te vangen.

Verder monitoren we de uitgaven en het bereik nauwgezet en komen met maatregelen wanneer dit dreigt te leiden tot overschrijdingen

Verantwoording

Dit beleidskader is tot stand gekomen op basis van tal van gesprekken, notities en onderzoeken. Er is advies ingewonnen bij onze interne uitvoering, een werkgroep met diverse partners uit de stad en professionals van binnen de gemeente Nijmegen uit verschillende disciplines, de Cliëntenraad Participatiewet, Adviescommissie JMG, de Seniorenraad en de kinderraad Nijmegen bestaand uit 56 kinderen uit twee groepen 7 van basisschool De Wieken en de Prins Mauritschool uit Nijmegen.

Hieronder is een lijst opgenomen van (wetenschappelijke) studies en rapporten waar gebruik van is gemaakt. Deze lijst is niet uitputtend.

CBS, Armoede en Sociale Uitsluiting (2018)

Centraal Planbureau, Verbeteropties gemeentepolis

Defence for Children, Kansen voor kinderen: een postcodetombola? (2019)

Integraal Inkomens en Vermogensonderzoek CBS

Kinderombudsman, Alle kinderen kansrijk

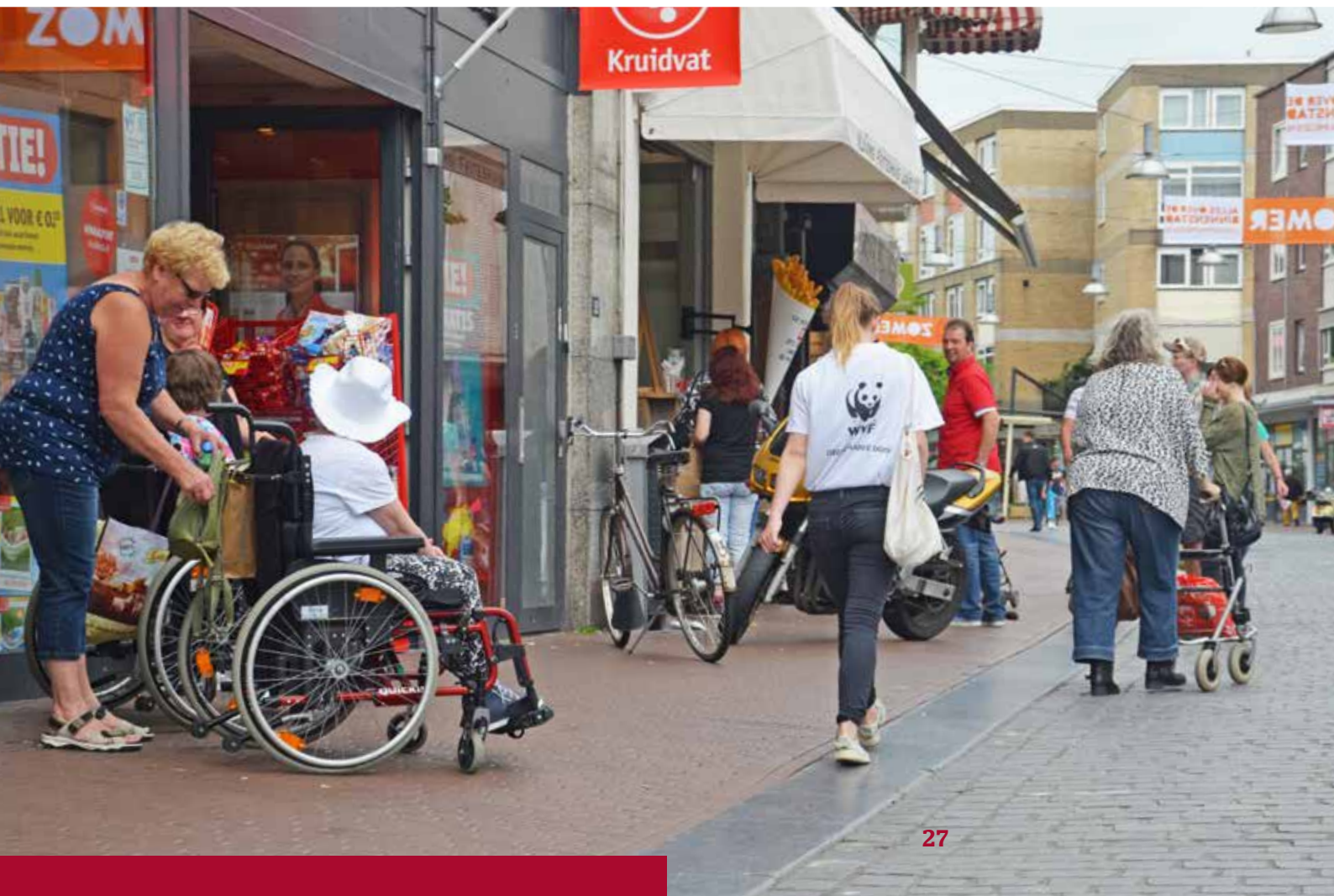
Sendhil Mullainathan en Eldar Shafir, Schaarste: hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen

Sociaal en Cultureel Planbureau, Als werk weinig opbrengt

Sociaal Cultureel Planbureau, Armoede in Kaart (2018)

Stimulansz, Omgekeerde Toets

Wetenschappelijke Raad Regeringsbeleid, Weten is nog geen doen

Bijlage 1 Overzicht minimaregelingen gemeente Nijmegen

Tabel 1 Minimaregelingen Nijmegen

(*De geldende inkomensgrenzen zijn niet meegenomen in deze tabel. De grenzen worden apart per regeling weergegeven in tabel 2)

	Regeling	Doelstelling	Uitvoering	Criteria	Type
1	Bijzondere Bijstand (GBB) (exclusief IIT/IST)	Inwoners financiële ondersteuning bieden wanneer zij de noodzakelijke kosten in bijzondere omstandigheden op alle levensgebieden niet kunnen betalen uit een andere uitkering of regeling of uit inkomen en vermogen.	Afdeling Zorg en Inkomen	- vanaf 18 jaar - laag inkomen - eigen vermogen lager dan € 6.020 (alleenstaanden) of € 12.040 (alleenstaande ouders/ gehuwden/ samenwonenden)	Landelijk (enige beleidsvrijheid)
2	Individuele Inkomenstoeslag (IIT)	Een tegemoetkoming voor diegenen die langdurig een inkomen op bijstandsniveau hebben (3 jaar of langer) en door het ontbreken van arbeidsmarktperspectief geen uitzicht hebben op inkomensverbetering.	Afdeling Zorg en Inkomen	- vanaf 21 jaar tot pensioenleeftijd - inkomen afgelopen 36 maanden tot max 110% van sociaal minimum - eigen vermogen lager dan € 6.020 (alleenstaanden) of € 12.040 (alleenstaande ouders/ gehuwden/ samenwonenden) - niet in staat om met werk een hoger inkomen te krijgen - volgt geen studie (en heeft afgelopen 36 maanden geen studie gevolgd) - bedrag tussen de 180- 495 euro per jaar afhankelijk van situatie	Landelijk (enige beleidsvrijheid)
3	Individuele Studietoeslag (IST)	Een tegemoetkoming per maand voor studenten die niet in staat zijn het minimumloon te verdienen vanwege een beperking.	Afdeling Zorg en Inkomen	- vanaf 18 jaar - volgt een studie - recht op studiefinanciering - eigen vermogen lager dan € 6.020 (alleenstaanden) of € 12.040 (alleenstaande ouders/ gehuwden/ samenwonenden) - door studie niet in staat om wettelijk minimumloon te verdienen - geen Wajong-uitkering - 150 euro per maand (vanaf 2021 door wetswijziging 300 euro per maand)	Landelijk (enige beleidsvrijheid)

	Regeling	Doelstelling	Uitvoering	Criteria	Type
4	Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Inwoners met een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, waterzuiveringsheffing en de belasting voor één hond. Aan huurders leggen we geen WOZ-aanslag op.	Afdeling Belastingen	- minimum inkomen - geen eigen woning (tenzij de hypotheek hoger is dan de WOZ- waarde) - geen voertuig dat meer waard is dan € 2.269	Landelijk (beperkte beleidsvrijheid)
5	Lening gemeentelijke kredietbank (GKB)	Regeling waarbij huishoudens met een laag inkomen tegen 'normale' rente een lening kunnen afsluiten	Afdeling Zorg en Inkomen	- woonachtig in Nijmegen of in één van de aangesloten regiogemeenten - 18 jaar of ouder - inkomen tot max 130% van het sociaal minimum (zonder vakantiegeld) of het inkomen is hoger maar een lening bij een andere bank of kredietinstelling is niet mogelijk	Gemeentelijk
6	Collectieve aanvullende Ziektekosten verzekering (CAZ)	Voor inwoners vanaf 18 jaar de mogelijkheid bieden goed verzekerd te zijn voor medische kosten.	Afdeling Zorg en Inkomen	- geen schulden bij een zorgverzekeraar - inkomen tot 130% van sociaal minimum - keuze uit verzekeraar VGZ of CZ (2 pakketten per verzekeraar: compleet en meest uitgebreid incl. meeverzekeren eigen risico) - gemeentelijke bijdrage van € 16 (compleet pakketten) en € 38 (meest uitgebreide pakketten) per maand - eigen vermogen lager dan € 7.100 voor een alleenstaande en € 13.200 voor een gezamenlijk huishouden	Gemeentelijk
7	Kinderfonds	Bieden van een tegemoetkoming in schoolkosten, contributie, cursusgeld, materialen ten behoeve van school-, sport- en/of cultuurdeelname.	Stichting Leergeld	- inkomen bij 1 kind tot 120% van sociaal minimum, bij meerdere kinderen 130% van sociaal minimum - voor kinderen van 4 t/m 17 jaar	Gemeentelijk
8	Meedoen-regeling	Een tegemoetkoming van maximaal 150 euro per jaar in contributie, cursusgeld ten behoeve van sport- en of cultuurdeelname.	Afdeling Zorg en Inkomen	- vanaf 18 jaar - 150 euro per jaar - inkomen tot 110% van sociaal minimum	Gemeentelijk
9	Busvoordeelpas	Voordelig busvervoer voor minima vanaf 18 jaar om meedoen te bevorderen.	Afdeling Zorg en Inkomen	- vanaf 18 jaar - inkomen tot 130% van het sociaal minimum - geen student - bij aanschaf tot einde van het jaar betaalt deelnemer eigen bijdrage van 15 euro	Gemeentelijk

	Regeling	Doelstelling	Uitvoering	Criteria	Type
9	Subsidie de Kledingbank	De Kledingbank in staat stellen zoveel mogelijk huishoudens met een laag besteedbaar inkomen van kledingpakketten te voorzien.	Stichting Kledingbank	- aanmelding via verwijzing van een hulpverlener, bijvoorbeeld de voedselbank, maatschappelijk werker, sociaal raadsman, woningcorporatie of begeleider	Gemeentelijk
10	Subsidie de Voedselbank	De Voedselbank in staat stellen zoveel mogelijk huishoudens met een laag besteedbaar inkomen van voedselpakketten te voorzien	Stichting Voedselbank	- noodfonds max 3 jaar - aanmelding via bewindvoerder, hulpverlener, begeleider of Stip	Gemeentelijk
11	Subsidie Housing First RIBW	Mensen die in het kader van Housing First van de straat worden gehaald en een woning krijgen de woninginrichting in natura verstrekken.	RIBW		Gemeentelijk

Tabel 2 Overzicht minimaregelingen en geldende inkomensgrenzen

Regelingen	Inkomensgrens				
	Alleenstaand	1 kind	> 2 kind	Afwijkend voor Chronisch zieken	Afwijkend voor 65+
Kwijtschelding hondenbelasting	100%	100%	100%	Nvt	Nvt
Collectieve aanvullende ziektekostenverzekering (CAZ)	130%	130%	130%	Nvt	Nvt
Individuele Inkomenstoelage (IIT)	110%	110%	110%	Nvt	Nvt
Individuele Studietoelage (IST)	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt
Ouderbijdrage po en vo	Nvt	120%	130%	Nvt	Nvt
Sport of cultuuractiviteit	Nvt	120%	130%	Nvt	Nvt
Schoolkamp po of cultuurreis vo	Nvt	120%	130%	Nvt	Nvt
Zwemfonds	Nvt	120%	130%	Nvt	Nvt
Computerregeling vo	Nvt	120%	130%	Nvt	Nvt
Meedoen regeling	110%	110%	110%	Nvt	Nvt
Busvoordeelpas	130%	130%	130%	Nvt	Nvt
Computerregeling po	Nvt	120%	130%	Nvt	Nvt
Inrichtingskosten	100%	100%	100%	100%	100%
Standaard	100%	110%	120%	120%	120%
Maatwerk	100%	110%	120%	120%	120%
Bewindvoeringskosten	100%	110%	120%	120%	120%

Tabel 3 Overzicht bedragen bij inkomensgrenzen (normen vastgesteld januari 2020)

Voor personen tot de pensioengerechtigde leeftijd:				
	100%	110%	120%	130%
Alleenstaande	€ 1.060,-	€ 1.166,-	€ 1.272,-	€ 1.378,-
Alleenstaande ouder	€ 1.360,-	€ 1.496,-	€ 1.632,-	€ 1.768,-
Gehuwden	€ 1.510,-	€ 1.661,-	€ 1.812,-	€ 1.963,-

Voor personen vanaf de pensioengerechtigde leeftijd gelden de onderstaande bedragen:				
	100%	110%	120%	130%
Alleenstaande	€ 1.180,-	€ 1.305,-	€ 1.422,-	€ 1.545,-
Alleenstaande ouder	€ 1.440,-	€ 1.584,-	€ 1.728,-	€ 1.872,-
Gehuwden	€ 1.600,-	€ 1.760,-	€ 1.920,-	€ 2.080,-

Voor personen die in een inrichting verblijven met een zak- en kleedgeldnorm:				
	100%	110%	120%	130%
Alleenstaande	€ 340,-	€ 375,-	€ 410,-	€ 445,-
Alleenstaande ouder	€ 455,-	€ 505,-	€ 550,-	€ 595,-
Gehuwden	€ 535,-	€ 590,-	€ 645,-	€ 700,-

Voor personen vanaf de pensioengerechtigde leeftijd verblijvende in een inrichting:				
	100%	110%	120%	130%
Alleenstaande	€ 365,-	€ 405,-	€ 440,-	€ 475,-
Alleenstaande ouder	€ 530,-	€ 585,-	€ 640,-	€ 690,-
Gehuwden	€ 585,-	€ 645,-	€ 705,-	€ 765,-

**Alle bedragen zijn netto per maand, exclusief vakantiegeld*

Tabel 4 Bereik minimaregelingen 2018 en 2019

Naam	Bereik 2018	Bereik 2019
Kwijtschelding hondenbelasting	1.002	1.000
Collectieve aanvullende ziektekostenverzekering (CAZ)	11.400	11.650
Individuele Inkomenstoeslag (IIT)	4.626	4.904
Individuele Studietoelage (IST)	152	180
Meedoen regeling*	2.552	3.400
Busabonnement minima (ingangsdatum 1 januari 2020)	n.v.t.	7.942***
Computerregeling po	26	81
Inrichtingskosten	5.800	5.400
Standaard		
Maatwerk		
Bewindvoeringskosten		
Kindregelingen uitgevoerd door Stichting Leergeld**:		
Ouderbijdrage po en vo	2.079	2.131
Sportactiviteit	2.115	1.583
Cultuuractiviteit	1.475	463
Zwemfonds	547	719
Computerregeling vo	165	330
Excursies en schoolreizen		540
Totaal aantal unieke kinderen die zijn bereikt	3.367	3.462

* Het betreft hier het aantal mensen dat daadwerkelijk het tegoed van de meedoenregeling verzilverd heeft. Dit aantal wijkt af van het aantal toegekende aanvragen.

** Vanaf juli 2019 is stichting leergeld gestart met een nieuwe werkwijze. Sport- en cultuurbudget zijn samengevoegd tot één budget. Zwemles wordt niet langer betaald uit sportbudget maar het zwemfonds is verruimd door de leeftijd te verlagen naar 6 jaar. Daarnaast is er een apart budget gekomen voor excursies en schoolreizen, deze kosten werden voorheen vaak uit cultuurbudget betaald. Grote verschillen in de bereikcijfers per subonderdeel worden met name dan ook veroorzaakt door een andere wijze van registreren. Hierom is het totaalbereik 2018 en 2019 ook meegenomen.

*** peildatum februari 2020

Bijlage 2 Overzicht netwerk in de stad die actief zijn op armoedebestrijding

Organisatie	Activiteit
Bewindvoering en curatele	Diverse aanbieders in de stad
Bindkracht10	Materiële dienstverlening
Diaconie Nijmegen	Protestantse kerk die maatschappelijke hulp biedt aan mensen die in de knel zijn geraakt
Financieel experts in de wijk	Schuldhulpverlening op laagdrempelige wijze
FIX	Budgetbeheer en budgetcoaching
Humanitas Thuisadministratie	Ondersteuning bij administratie
Fibon	Administratieve ondersteuning mensen vanaf 55 jaar
Ondernemerspunt Nijmegen	Ondersteuning ondernemers (met schulden)
De Opstap Nijmegen	De Opstap biedt meer dan 150 cursussen aan o.a. computerles, dansen, creativiteit.
ROC Nijmegen	Volwasseneneducatie, computerles
Step Nijmegen	Computerles, Taalles, Fietsles en Inburgering
HAN	Hogeschool Arnhem en Nijmegen, lectoraat Armoede
GGD Gelderland Zuid	Ondersteuning gezondheid (en gezondheidsvaardigheden)
Kledingbank	Uitgeven Kledingpakketten
Openbare bibliotheek Gelderland-Zuid	Uitleen boeken, aanbod cursussen waaronder computerles
Quiet Nijmegen	Vrijwilligersorganisatie gericht op verzachten van armoede
Vincentius vereniging	Diverse activiteiten gericht op minima
Woningbouwcoöperatie	Diverse aanbieders in de stad o.a. Talis, Portaal, Woongenoot, Entree, Woonwaarts
Financieel Fit Rijk van Nijmegen	Ondersteuning mensen met geldzorgen en schulden
Schouders Eronder	Kennisontwikkeling, innovatie en professionalisering schuldhulpverlening
Schuldwegwijzer	Praktische ondersteuning aan mensen in regio Nijmegen die in financiële problemen zijn geraakt
Sterker	Maatschappelijk werk
Stichting Leergeld	Biedt de mogelijkheid aan kinderen van 4 t/m 17 jaar uit minimagezinnen om te kunnen deelnemen aan binnen- en buitenschoolse activiteiten
Vluchtelingenwerk Oost-Nederland	Ondersteuning vluchtelingen
Voedselbank	Verstrekken Voedselpakketten
Stichting Anton Jurgens Fonds	Ondersteunt ondernemende initiatieven, gericht op kwetsbare groepen binnen de samenleving
Breed	Sociale Werkvoorziening
Bureau Wijland	Advies- en projectbureau dat staat voor duurzame verbinding van mensen en organisaties met elkaar en met de samenleving

Cellenbroedershuis, de Ellendige en andere gevoegde broederschappen	Charitatieve stichting dat een vermogen beheert bestaand uit (belegd) kapitaal en landerijen in de Ooijpolder. Van de rente worden subsidies verleend.
Dekenale Caritas Instelling Nijmegen	Fonds voor mensen in financiële nood
De Kentering	Onafhankelijke cliëntenorganisatie voor en door mensen met een psychische kwetsbaarheid
FNV Lokaal Nijmegen	Lokale vakbond
Diverse zorginstellingen	Diverse aanbieders in de stad
Leger des Heils	Huiskamer en kledingwinkel, helpt en zorgt voor mensen aan de onderkant van de samenleving
Lions Club Nijmegen	Groep mensen die door immateriële dienstverlening, fundraising projecten, gelden binnenhaalt om het welzijn van mensen te ondersteunen
MEE Gelderse Poort	Ondersteuning mensen met een beperking
R75	Hulpverlening aan jongeren die dak- of thuisloos zijn of dreigen te raken en/ of meerdere problemen hebben
Stiching Achterstandswijken Nijmegen	Subsidie voor huisartsen ter ondersteuning in achterstandswijken
Stichting BWN	Belangenbehartiging sociale zekerheid
Stichting Dagloon	Werkcollectief voor (dreigend) dak- en thuislozen
Stichting De beide weeshuizen	Hulpverlening aan Nijmeegse jongeren in noodsituaties
Stichting Dichterbij	Hulp- en dienstverlening aan mensen met een verstandelijke beperking
Stichting Gast	Helpt asielzoekers die onder schrijnende omstandigheden leven in Nijmegen
Stichting Urgente Noden	Noodhulp
Stips	Informatie- en advies door vrijwilligers
Vereniging voor de Stille Arme	Fonds voor ondersteuning mensen die in armoede leven
Sociaal Raadslieden	Juridische ondersteuning
Juridisch loket	Juridische ondersteuning
Stichting Wetswinkel Nijmegen	Juridische ondersteuning
Stichting Rechtswinkel Nijmegen-Oost	Juridische ondersteuning
Kinderrechtswinkel Gelderland	Juridische ondersteuning
Vrouwenrechtswinkel Nijmegen	Juridische ondersteuning
Jongerenstip/ Jimmy's	Informatie- en advies aan jongeren
Stichting Jarige Job	Verjaardagspakketten voor kinderen uit minimagezinnen
Nationaal Fonds Kinderhulp	Fonds voor ondersteuning kinderen uit minimagezinnen
Het vergeten kind	Ondersteuning kwetsbare kinderen
Hulpdienst Nijmegen	Vrijwilligersorganisatie voor praktische hulp aan ouderen, langdurig zieken en gehandicapten

Repaircafé Nijmegen	Reparaties aan diverse soorten (elektrische) materialen, door vrijwilligers samen met de klant
Stichting Gratis 2e kansje	Gratis huisraad, speelgoed en kleding voor minima
Deelkring Lent	Spullen tegen vrijwillige bijdrage
Weggeefwinkel Nijmegen	Kringloopwinkel
Stichting Free for minima 024	Kinderkleding en kinderspullen voor kinderen uit minimagezinnen
Stichting Gratis kan je elkaar helpen	Hier kan geld gedoneerd worden. Van het geld worden spullen verloot onder minima en leuke activiteiten georganiseerd.
Het Goed	Kringloopwinkel
Basta	Kringloopwinkel, culturele huiskamer
Habbekrats	Kringloopwinkel
Stichting Overal	Kringloopwinkel
Terre des Homes	Kringloopwinkel
Lets Nijmegen	Ruilen van diensten, kennis en goederen
Ries Ruimt	Kringloopwinkel en ontruimingsdienst
Linda Foundation	Cadeaubonnen van Albert Heijn, C&A, HEMA, Intertoys en deelnemende kappers. Doelgroep = gezinnen die ingeschreven staan bij hulpverlenende instanties zoals schuldhulpverlening, Sociale Wijkteams en de Voedselbank. Linda Foundation benadert organisaties zelf.
Stichting De Vakantiebank	Een week vakantie in Nederland voor mensen (met of zonder kinderen) met een inkomen op of onder bijstandsniveau die minstens 5 jaar niet op vakantie zijn geweest.
Het Huis van Compassie	Organisatie voor ontmoeting en verbinding, verschillende activiteiten voor kwetsbare burgers
Iriszorg opvanglocaties	Dag- avond- en nachtopvang op diverse locaties in Nijmegen
RIBW – De NuNN	Voor volwassen mannen, opvang in zelfbeheer
Stichting Lezen en Schrijven	Leren lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden
Stichting Straatmensen	Maaltijdproject voor dak- en thuislozen, ex-psychiatrische patiënten en verslaafden.

Uitgave:

Gemeente Nijmegen

Korte Nieuwstraat 6, 6511 PP Nijmegen
BA50, Postbus 9105, 6500 HG Nijmegen

Ontwerp en uitvoering:

Maarten Slooves grafische vormgeving
info@slooves.nl